

του οποίου κατοικούν τα τέκνα και όπου αναπτύσσει την επαγγελματική του δραστηριότητα ένας από τους εν λόγω δικαιούχους. Το αν υφίσταται ή όχι ο δεσμός του γάμου μεταξύ των δύο γονέων, που θα μπορούσαν ενδεχομένως να λάβουν παροχές για το ίδιο τέκνο, δεν αποτελεί παράγοντα που να δικαιολογεί διαφορετική απάντηση στο πρόβλημα της σωρεύσεως των παροχών, το οποίο προορίζεται να επιλύσει η εν λόγω διάταξη. Εφόσον ληφθεί υπόψη ο

σκοπός της διατάξεως αυτής, δεν θα πρέπει να της δοθεί στενή ερμηνεία αλλά πρέπει να της δοθεί η έννοια ότι εφαρμόζεται και στην περίπτωση διαζευγμένου συζύγου.

3. Το άρθρο 177 ορίζει ως αποστολή του Δικαστηρίου όχι τη διατύπωση γνώμων για ζητήματα γενικά ή υποθετικά, αλλά τη συμβολή στην απονομή της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη.

Στην υπόθεση 149/82,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Social Security Commissioner προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

STEPHANIE ROBARDS

και

INSURANCE OFFICER

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 73, παράγραφος 1 και 76 του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), καθώς και την ερμηνεία και ενδεχομένως το κύρος του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 138),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

συγκείμενο από τους U. Everling, πρόεδρο τμήματος, Mackenzie Stuart και Y. Galmot, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. F. Mancini
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν δυνάμει του άρθρου 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ συνοψίζονται ως εξής:

I — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

1. Το άρθρο 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, ορίζει ότι

«Ο εργαζόμενος που υπάγεται στη νομοθεσία κράτους μέλους εκτός της Γαλλίας δικαιούται οικογενειακών παροχών για τα μέλη της οικογενείας του που κατοικούν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους κατά τη νομοθεσία του πρώτου κράτους, σαν να κατοικούσαν τα μέλη αυτά στο έδαφός του.»

Ως προς τον όρο «μέλος της οικογενείας», το άρθρο 1, στοιχείο στ, του εν λόγω κανονισμού δίνει τον ακόλουθο ορισμό:

«Ως "μέλος της οικογενείας" νοείται κάθε πρόσωπο που ορίζεται ή αναγνωρίζεται ως μέλος της οικογενείας ή που ορίζεται ως μέλος του νοικοκυριού από τη νομοθεσία, δυνάμει της οποίας καταβάλλονται οι παροχές ή, στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το άρθρο 22, παράγραφος 1, περίπτωση α και το άρθρο 31, από τη νομοθεσία του κράτους μέλους, στο έδαφος του οποίου κατοικεί· πάντως, αν οι νομοθεσίες αυτές θεωρούν ως μέλος της οικογενείας ή του νοικοκυριού μόνον το πρόσωπο που ζει

υπό την στέγη του εργαζομένου, ο όρος αυτός θεωρείται ότι εκπληρούται, όταν η συντήρησή του εν λόγω προσώπου βαρύνει κυρίως τον εργαζόμενο.»

Δυνάμει του άρθρου 76 του κανονισμού 1408/71,

«το δικαίωμα οικογενειακών παροχών ή επιδομάτων που οφείλονται κατά τις διατάξεις των άρθρων 73 ή 74 αναστέλλεται, αν λόγω της ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας οφείλονται επίσης οικογενειακές παροχές ή επιδόματα δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους, στο έδαφος του οποίου κατοικούν τα μέλη της οικογενείας».

Ο κανονισμός 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, ορίζει ότι

«το δικαίωμα επί των οικογενειακών παροχών ή επιδομάτων που οφείλονται κατά τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους, κατά την οποία η κτήση του δικαιώματος των παροχών ή επιδομάτων αυτών δεν εξαρτάται από προϋποθέσεις ασφαλίσεως ή απασχολήσεως, αναστέλλεται, εφόσον κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου και για το ίδιο μέλος της οικογενείας:

α) οφείλονται παροχές κατ' εφαρμογή των άρθρων 73 ή 74 του κανονισμού [1408/71]. Αλλά, αν ο σύζυγος του εργαζομένου ή του ανέργου που αναφέρεται στα άρθρα αυτά ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους, το δικαίωμα επί των οικογενειακών παροχών ή επιδομάτων που οφείλονται κατ' εφαρμογή των άνω άρθρων αναστέλλεται· καταβάλλονται μόνο οι οικογενειακές παροχές ή επιδόματα του κράτους μέλους, στο έδαφος του οποίου κατοικεί το μέλος

της οικογενείας και εις δάρος του κράτους μέλους αυτού.»

2. Η Stephanie Robards, υπήκοος του Ηνωμένου Βασιλείου, τέλεσε το γάμο της το 1967 με τον Hugh John Robards. Από το γάμο αυτό γεννήθηκαν τρία τέκνα. Η οικογένεια από το 1970 κατοικούσε στην Ιρλανδία.

Το 1978 οι δύο σύζυγοι διέκοψαν τη συμβίωσή τους και η Robards επέστρεψε στο Ηνωμένο Βασίλειο. Συνοδευόταν από τα δύο μικρότερα τέκνα της, ενώ το πρωτότοκο παρέμεινε στην Ιρλανδία. Στο Ηνωμένο Βασίλειο η Robards άρχισε να εργάζεται ως μισθωτή. Ο Robards εξακολούθησε να κατοικεί και να εργάζεται στην Ιρλανδία.

Ο γάμος λύθηκε με αμετάκλητη απόφαση που εξέδωσε το High Court της Αγγλίας στις 3 Ιουνίου 1980. Με διάταξη του ίδιου δικαστηρίου, της 4ης Φεβρουαρίου 1980, ανατέθηκε στη μητέρα η επιμέλεια των δύο μικρότερων τέκνων, ενώ στον πατέρα ανατέθηκε η επιμέλεια του μεγαλύτερου. Ο Robards υποχρεώθηκε να καταβάλλει το ποσό των 9 αγγλικών λιρών ανά εβδομάδα για κάθε τέκνο, ως διατροφή των δύο μικρότερων τέκνων.

Μετά την επιστροφή της στο Ηνωμένο Βασίλειο, η Robards λάμβανε για τα δύο τέκνα που ζούσαν μαζί της τις χορηγούμενες στο Ηνωμένο Βασίλειο παροχές. Μετά το διαζύγιο, ο Robards ζήτησε για τα τρία τέκνα του την καταβολή των παροχών για συντηρούμενα τέκνα που προβλέπονται από την ιρλανδική νομοθεσία, οι οποίες και του χορηγήθηκαν από την 1η Ιουλίου 1980, για τα δύο μικρότερα τέκνα του δε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71. Μόλις πληροφορήθηκε το γεγονός αυτό, ο Insurance Officer αποφάσισε να μην καταβάλλονται πλέον στη Robards από 6 Ιουλίου 1980 οι παροχές για συντηρούμενα τέκνα. Η απόφαση αυτή στηριζόταν, όσον αφορά τα δύο μικρότερα τέκνα, στο άρθρο 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 και στο

άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72, δεδομένου ότι ο Insurance Officer έκρινε ότι η διάταξη της δεύτερης φράσεως του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 δεν μπορούσαν πλέον να εφαρμοστεί μετά το διαζύγιο.

Η προσφεύγουσα ήσκησε ενώπιον του Local Tribunal προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής του Insurance Officer, κατά το μέρος που έθιγε τις χορηγούμενες για τα δύο μικρότερα τέκνα της παροχές. Ο Insurance Officer δέχτηκε τότε ότι η Robards, σύμφωνα με τις αρχές που συνάγονται από τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου, δικαιούνταν να λαμβάνει τη διαφορά μεταξύ των υψηλότερων παροχών του Ηνωμένου Βασιλείου και του χορηγούμενου στην Ιρλανδία επιδόματος. Το δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3. Κατά της αποφάσεως αυτής, η Robards ήσκησε έφεση ενώπιον του Social Security Commissioner.

Ο Social Security Commissioner έκρινε ότι, αν η Robards και ο πρώην σύζυγός της βρίσκονταν και οι δύο στο Ηνωμένο Βασίλειο, δεν χωρεί αμφιβολία ότι η Robards θα δικαιούνταν, κατά προτεραιότητα έναντι του πρώην συζύγου της, τις παροχές για τα δύο τέκνα.

Ο Social Security Commissioner ανέφερε σχετικά ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο, δυνάμει του Child Benefit Act του 1975, οι παροχές για τα τέκνα καταβάλλονται στο πρόσωπο που «είναι υπεύθυνο για το τέκνο». Θεωρείται ότι φέρει την ευθύνη για το τέκνο το πρόσωπο που μένει μαζί με το τέκνο ή συμβάλλει στη διατροφή του τέκνου με ποσό όχι μικρότερο από τις παροχές του τέκνου. Μια σειρά κανόνων προτεραιότητας εφαρμόζονται σε περίπτωση συντρεχουσών αιτήσεων περισσότερων από ένα προσώπων υπεύθυνων για το τέκνο. Ειδικότερα, το πρόσωπο που μένει μαζί με το τέκνο λαμβάνει τις παροχές κατά προτεραιότητα έναντι του

προσώπου το οποίο συμβάλλει στη διατροφή του τέκνου. Για να υπάρξει το δικαίωμα επί των παροχών τέκνου που χορηγούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο, δεν απαιτείται ο ενδιαφερόμενος να είναι εργαζόμενος ή να ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα.

Όσον αφορά την ιρλανδική νομοθεσία, ο Social Security Commissioner ανέφερε ότι, δυνάμει του Children's Allowances Act του 1944 καθώς και του Children's Allowances (Amendment) Act του 1946, όπως τροποποιήθηκε από τον Social Welfare (Miscellaneous Provisions) Act του 1963, τα επιδόματα λαμβάνει το πρόσωπο εκείνο με το οποίο διαμένει συνήθως το δικαιούμενο τις παροχές τέκνο. Εκτός από την περίπτωση του προσώπου το οποίο συνεισφέρει οικονομικά για τη διατροφή του τέκνου που δρίσκεται σε ίδρυμα, ένα πρόσωπο δεν νομιμοποιείται να λαμβάνει τις παροχές τέκνου από μόνο το γεγονός ότι συνεισφέρει οικονομικά για τη διατροφή του τέκνου.

Ο Social Security Commissioner έκρινε ότι η επίλυση της διαφοράς εξητάτο από το αν το δικαίωμα της Robards να λαμβάνει οικογενειακές παροχές σύμφωνα με τη βρετανική νομοθεσία αναστέλλεται δυνάμει των κοινοτικών διατάξεων, ιδίως δε του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, λόγω της χορηγήσεως από τον αρμόδιο ιρλανδικό οργανισμό οικογενειακών παροχών στον Robards για τα δύο τέκνα που ζουν με την Robards.

Επί του θέματος αυτού, η Robards προέβαλε κυρίως τα ακόλουθα επιχειρήματα κατά τη διαδικασία ενώπιον του Social Security Commissioner:

- Μετά τη λύση του γάμου εξακολουθεί να είναι «σύζυγος» του πρώην συζύγου της, κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72. Η αντίθετη άποψη θα

οδηγούσε στο παράλογο αποτέλεσμα η ίδια να δύναται να απαιτήσει τις παροχές που προβλέπει η νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου για τον πρωτότοκο γιο της, ο οποίος διαμένει στην Ιρλανδία, ενώ ο πρώην σύζυγός της θα λάμβανε τις παροχές που προβλέπονται στην Ιρλανδία για τα τέκνα που ζουν στο Ηνωμένο Βασίλειο.

- Τα τέκνα τα οποία ζουν μαζί της δεν μπορούν μετά τη λύση του γάμου να θεωρηθούν ως «μέλη της οικογένειας» του Robards, κατά την έννοια του άρθρου 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 και σύμφωνα με τον ορισμό που δίνεται στο άρθρο 1, στοιχείο στ, του εν λόγω κανονισμού, μάλιστα δε ανεξάρτητα από τις σχετικές εθνικές διατάξεις.
- Ο Robards δεν συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις της ιρλανδικής νομοθεσίας, σύμφωνα με την οποία τα δύο τέκνα πρέπει «να διαμένουν συνήθως μαζί του», από το γεγονός και μόνο ότι, λόγω της εφαρμογής του άρθρου 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, τα τέκνα θεωρούνται ότι κατοικούν στο ιρλανδικό έδαφος.
- Είναι αντίθετο προς την αρχή της ισότητας των φύλων η ίδια να στερηθεί το δικαίωμα επί των οικογενειακών παροχών για τα τέκνα της που ζουν μαζί της στο Ηνωμένο Βασίλειο, κράτος μέλος στη νομοθεσία του οποίου υποκειται.

Υπό τις συνθήκες αυτές ο Social Security Commissioner αποφάσισε, στις 5 Μαΐου 1982, να υποβάλει στο Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1. Πώς πρέπει να ερμηνευτεί ο όρος «μέλος της οικογένειας», όπως χρησιμοποιείται στον κανονισμό 1408/71, όταν το εθνικό

δίκαιο, σύμφωνα με το οποίο χορηγούνται οι οικογενειακές παροχές, απονέμει το δικαίωμα επί των παροχών αυτών χωρίς να επιβάλει ρητά να είναι ο δικαιούχος και το τέκνο, για το οποίο καταβάλλονται οι παροχές, μέλη της ίδιας οικογένειας;

2. Το δικαίωμα ενός εργαζομένου, που υπόκειται στη νομοθεσία κράτους μέλους εκτός της Γαλλίας (εν προκειμένω της Δημοκρατίας της Ιρλανδίας), να λαμβάνει δυνάμει του άρθρου 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 οικογενειακές παροχές βάσει της νομοθεσίας αυτού του κράτους μέλους για τέκνα που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος (εν προκειμένω στο Ηνωμένο Βασίλειο) δύναται να ανασταλεί;

α) δυνάμει του άρθρου 76 του κανονισμού 1408/71, αν τα τέκνα αυτά κατοικούν με εργαζόμενο σε άλλο κράτος μέλος, ο οποίος δικαιούται βάσει του εσωτερικού δικαίου του κράτους αυτού οικογενειακές παροχές, το δικαίωμα όμως του οποίου επί των παροχών αυτών δεν εξαρτάται από το γεγονός ότι ο ίδιος πράγματι ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα στο κράτος μέλος αυτό;

- 6) δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72, αν ο πρώην σύζυγος του εργαζομένου αυτού ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα στο άλλο κράτος μέλος και δικαιούται βάσει του εσωτερικού δικαίου του κράτους αυτού οικογενειακές παροχές για τα εν λόγω τέκνα;

3. Αν η απάντηση τόσο στο ερώτημα 2 α), όσο και στο ερώτημα 2 β) είναι αρνητική:

α) Πρέπει να θεωρηθεί (ως προς το άρθρο 10 του κανονισμού 574/72) ότι οι οικογενειακές παροχές που προβλέ-

πονται από το δικαίο ενός κράτους μέλους πράγματι οφείλονται, δυνάμει του άρθρου 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, για τα τέκνα που συνήθως διαμένουν εκτός του εδάφους ενός κράτους μέλους, αν κατά το δίκαιο του κράτους μέλους αυτού οι οικογενειακές παροχές αυτές καταβάλλονται μόνο για τα τέκνα που συνήθως διαμένουν με το δικαιούχο και εφόσον και ο ίδιος διαμένει συνήθως στο κράτος μέλος αυτό;

- 6) Από το γεγονός ότι ένας εργαζόμενος που υπόκειται στη νομοθεσία ενός κράτους μέλους (εν προκειμένω της Δημοκρατίας της Ιρλανδίας) δικαιούται βάσει του προαναφερθέντος άρθρου 73, παράγραφος 1 οικογενειακές παροχές για τέκνα που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος (εν προκειμένω στο Ηνωμένο Βασίλειο) συνάγεται μήπως ότι δυνάμει του άρθρου 10 του κανονισμού 574/72 ένας εργαζόμενος σε αυτό το άλλο κράτος μέλος δεν δικαιούνται να λαμβάνει, εν όλω ή εν μέρει, παρόμοιες οικογενειακές παροχές για τα τέκνα αυτά, τις οποίες θα δικαιούνταν σε διαφορετική περίπτωση να λαμβάνει βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους αυτού;

4. Αν η απάντηση στο ερώτημα 3 β) είναι καταφατική, τότε είναι έγκυρο το άρθρο 10 του κανονισμού 574/72, εφόσον βάσει αυτού στερείται ένας εργαζόμενος τις οικογενειακές παροχές που θα δικαιούνταν κατά το εθνικό μόνο δίκαιο;

4. Η απόφαση περί παραπομπής πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 13 Μαΐου 1982.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου, κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις ο

Insurance Officer, εκπροσωπούμενος από τη Senior Legal Assistant του Department of Health and Social Security [υπουργείου υγείας και κοινωνικής ασφάλισης] Ann V. Windsor, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενο από το σύμβουλο της νομικής υπηρεσίας του Συμβουλίου John Carbery, και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από το μέλος της νομικής υπηρεσίας της Επιτροπής John Forman.

Το Δικαστήριο, κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, αποφάσισε, με διάταξη της 28ης Οκτωβρίου 1982, να αναθέσει την εκδίκαση της υποθέσεως στο τρίτο τμήμα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 95 του κανονισμού διαδικασίας, και να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

II — Παρατηρήσεις των διαδίκων

1. Παρατηρήσεις του Insurance Officer

Ως προς το *πρώτο ερώτημα* ο Insurance Officer αναφέρεται στον ορισμό του άρθρου 1, στοιχείο στ, και παρατηρεί ότι κάθε νομοθεσία που προβλέπει ως προϋπόθεση χορηγήσεως των παροχών να είναι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο υπεύθυνο για το τέκνο, θεωρεί δε ένα πρόσωπο ως υπεύθυνο όταν το τέκνο ζει μαζί με το πρόσωπο αυτό, δέχεται σιωπηρώς ότι το τέκνο και το εν λόγω πρόσωπο αποτελούν «νοικοκυριό» κατά την έννοια του ορισμού αυτού. Βάσει της νομοθεσίας του Ηνωμένου Βασιλείου, το τέκνο πρέπει να θεωρηθεί ως μέλος του νοικοκυριού στο οποίο ζει. Στο ζήτημα αν το ίδιο αυτό τέκνο μπορεί να θεωρηθεί ως μέλος της οικογένειας ενός προσώπου το οποίο κατοικεί σε ένα άλλο κράτος μέλος πρέπει να δοθεί απάντηση σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτού του άλλου κράτους μέλους.

Ως προς το *δεύτερο ερώτημα*, ο Insurance Officer παρατηρεί ότι, δυνάμει του άρθρου 73, παράγραφος 1, και σύμφωνα με τη γενική αρχή του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α, του κανονισμού 1408/71, η υποχρέωση καταβολής οικογενειακών παροχών για τέκνα που κατοικούν σε ένα κράτος μέλος μεταδίδεται σε άλλο κράτος μέλος με ταυτόχρονη αναστολή του δικαιώματος επί των παροχών στο πρώτο κράτος μέλος. Τα άρθρα 76 του κανονισμού 1408/71 και 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 θεσπίζουν ειδικές διαδικασίες για να εμποδίσουν τη σάρωση των οικογενειακών παροχών και επιδομάτων που χορηγούνται στον εργαζόμενο.

Ο κανόνας που περιέχεται στην πρώτη φράση του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, δυνάμει του οποίου αναστέλλεται η παροχή της χώρας κατοικίας, είναι μια γενική διάταξη περί μη σωρεύσεως. Ενώ το άρθρο 76 του κανονισμού 1408/71 ρυθμίζει την περίπτωση κατά την οποία η οφειλόμενη κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71 παροχή συντρέχει με δικαίωμα επί παροχών το οποίο γεννάται από την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας, το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 εφαρμόζεται στην περίπτωση που οι παροχές χορηγούνται λόγω της κατοικίας. Κατά συνέπεια, το άρθρο 76 δεν έχει εφαρμογή στην παρούσα περίπτωση.

Η εφαρμογή της δεύτερης φράσης του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, περιορίζεται σε μόνο το σύζυγο. Σε περίπτωση συζύγων που είναι και οι δύο εργαζόμενοι, μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν συντρέχοντα δικαιώματα, στην περίπτωση δε αυτή οι κανονισμοί δίνουν προτεραιότητα στη χώρα της κατοικίας, έστω και αν, σύμφωνα με πάγια πλέον νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 1981 στην υπόθεση 104/80, Beeck, Συλλογή σ. 503) η προτεραιότητα αυτή συνοδεύεται από εγγύηση που αφορά τη διαφορά μεταξύ του ποσού που οφείλεται δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους απα-

σχολήσεως και του ποσού που καταβάλλεται στο κράτος κατοικίας.

Το ζήτημα αν ένα πρόσωπο πρέπει να θεωρηθεί ως σύζυγος άλλου προσώπου ρυθμίζεται από τη νομοθεσία που εφαρμόζει ο οργανισμός ο οποίος προτίθεται να κάνει χρήση των διατάξεων του άρθρου 10 του κανονισμού 574/72. Έτσι, σύμφωνα με τη νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου, ο διαζευγμένος, ο οποίος θεωρείται ως «πρώην σύζυγος», δεν καλύπτεται από τον όρο «σύζυγος».

Αν εφαρμοζόταν η δεύτερη φράση του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 σε πρόσωπα τα οποία έχουν διαζευχθεί και από τα οποία είτε το ένα είτε το άλλο πιθανό να τελέσουν νέο γάμο, θα μπορούσε να παρουσιαστεί η περίπτωση να εφαρμόσει ένα ακόμη κράτος μέλος το άρθρο 73 του κανονισμού 1408/71, γεγονός που θα είχε ως συνέπεια να εφαρμοστεί για δεύτερη κατά σειρά φορά στα ίδια τέκνα το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72. Το συνολικό ποσό που θα έπρεπε λοιπόν να καταβληθεί στην περίπτωση αυτή θα ήταν τελικά μεγαλύτερο και από το υψηλότερο ποσό παροχών που θα καταβαλλόταν σε καθένα από αυτά τα κράτη μέλη. Αυτό το αποτέλεσμα θα ήταν αδικαιολόγητο.

Ο Insurance Officer αναφέρει επίσης ότι, δυνάμει του άρθρου 75, παράγραφος 1, στοιχείο 6, του κανονισμού 1408/71, αν το πρόσωπο στο οποίο πρέπει να καταβληθούν οι παροχές δεν τις χρησιμοποιεί για τη διατροφή ενός μέλους της οικογένειας, ο αρμόδιος φορέας απαλλάσσεται από την υποχρέωσή του με την καταβολή των παροχών αυτών στο πρόσωπο που φέρει πράγματι το βάρος της διατροφής αυτού του μέλους της οικογένειας, μέσω του αρμόδιου φορέα της χώρας κατοικίας. Ο δικαιούχος λοιπόν στη χώρα κατοικίας μπορεί να ζητήσει από τον αρμόδιο φορέα της χώρας αυτής να έρδει σε επαφή με τον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους στο οποίο

απασχολείται, ώστε η παροχή να καταβάλλεται απευθείας στη χώρα κατοικίας.

Κατά συνέπεια, ο Insurance Officer θεωρεί ότι πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση και στα δυο σκέλη του δεύτερου ερωτήματος.

Όσον αφορά το *τρίτο ερώτημα υπό στοιχείο α*, ο Insurance Officer θεωρεί ότι το δικαίωμα επί των οικογενειακών παροχών και επιδομάτων δάσει του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71 γεννάται, όταν ο εργαζόμενος απασχολείται σε ένα κράτος μέλος, στη νομοθεσία του οποίου υποκειται, ενώ τα μέλη της οικογένειάς του κατοικούν σε ένα άλλο κράτος μέλος. Οι προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν σχετικά είναι εκείνες που θέτει η νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο απασχολείται, αυτές δε ρυθμίζουν και το ποιος έχει την ιδιότητα του μέλους της οικογένειας. Το γεγονός ότι δεν καταβάλλεται παροχή στον ίδιο τον εργαζόμενο, επειδή το τέκνο δεν κατοικεί μαζί του, δεν έχει σημασία, δυνάμει του άρθρου 1, στοιχείο στ, του κανονισμού 1408/71, παρά μόνο αν αυτό είναι το κριτήριο που χρησιμοποιεί η νομοθεσία αυτή για να καθορίσει αν το πρόσωπο αυτό είναι ή όχι μέλος της οικογένειας του εργαζόμενου. Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, το γεγονός αυτό στερείται σημασίας, εφόσον δεν αποτελεί παρά μόνο κριτήριο για τον καθορισμό του δικαιούχου, σύμφωνα με τον τρόπο εφαρμογής του συστήματος των οικογενειακών παροχών.

Όσον αφορά το *τρίτο ερώτημα υπό στοιχείο β*, ο Insurance Officer θεωρεί ότι, σε περίπτωση εσφαλμένης εφαρμογής του άρθρου 73, παράγραφος 1, η χώρα κατοικίας δικαιούται πάντως να εφαρμόσει τις διατάξεις περί σωρεύσεως. Το ζήτημα ποιος είναι «μέλος της οικογένειας του εργαζόμενου» πρέπει να επιλυθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία δυνάμει της οποίας γεννάται το δικαίωμα επί των παροχών. Δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το δικαίωμα της χώρας απασχολήσεως να προσδιορίσει αν δάσει της νομοθεσίας της οφείλονται παροχές. Αν η νομοθεσία αυτή δεν γνωρίζει το διαζύγιο,

το κράτος μέλος που καλείται να εφαρμόσει το άρθρο 10 του κανονισμού 1408/71 μπορεί πάντως να το πράξει εγκύρως, δεδομένου ότι για την ίδια περίοδο και για τα ίδια τέκνα οι παροχές οφείλονται κατ'εφαρμογή του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71.

Για να εφαρμοστούν οι διατάξεις περί σωρεύσεως, αρκεί να εξακριβωθεί αν οι οικογενειακές παροχές χορηγήθηκαν στη χώρα απασχολήσεως του εργαζομένου κατ'εφαρμογή του άρθρου 73. Το γεγονός ότι ενδεχομένως το άρθρο 73, παράγραφος 1, έχει εφαρμοστεί εσφαλμένα δεν θα πρέπει να έχει ως επακόλουθο ερμηνεία του άρθρου 10 αντίθετη προς τους σκοπούς της τελευταίας διατάξεως.

Ο Insurance Officer θεωρεί κατ'ακολουθία ότι στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση.

Ως προς το *τέταρτο ερώτημα* ο Insurance Officer παρατηρεί ότι το άρθρο 10 του κανονισμού 574/72 αποτελεί ταυτόχρονα γενικό κανόνα που εφαρμόζεται στη σάρρευση και εξαίρεση από τον κανόνα της κατά προτεραιότητα εφαρμογής της νομοθεσίας του κράτους απασχολήσεως. Ούτε ο γενικός αυτός κανόνας ούτε η εξαίρεση αυτή μπορούν να θεωρηθούν ως ασυμπίδαστοι με τους σκοπούς του άρθρου 51. Σύμφωνα όμως με τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι κανόνες με τους οποίους επιδιώκεται να αποφευχθεί η σάρρευση δεν εφαρμόζονται παρά μόνο εφόσον δεν στερούν χωρίς λόγο τους ενδιαφερόμενους από πλεονεκτήματα που τους παρέχει η εθνική νομοθεσία. Κατά συνέπεια, ο κανόνας περί μη σωρεύσεως που περιέχεται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 πρέπει ενδεχομένως να εφαρμόζεται εν μέρει μόνο και να χορηγείται η διαφορά μεταξύ του ποσού η καταβολή του οποίου έχει ανασταλεί και του ποσού που καταβάλλεται λόγω ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας.

Ο Insurance Officer θεωρεί κατά συνέπεια ότι η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο τέταρτο ερώτημα είναι ότι ο κανόνας της

αναστολής της καταβολής των οικογενειακών επιδομάτων στη χώρα κατοικίας, ο οποίος περιέχεται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72, δεν μπορεί να εφαρμοστεί παρά μόνο μέχρι το ποσό που οφείλεται δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους απασχολήσεως, ώστε να χορηγείται στον ενδιαφερόμενο, ως συμπλήρωμα, η διαφορά μεταξύ των ποσών των δύο επιδομάτων.

2. Παρατηρήσεις του Συμβουλίου

Το Συμβούλιο παρατηρεί κατ'αρχάς ότι προτίθεται να λάβει θέση μόνο ως προς το τέταρτο ερώτημα, που αφορά το κύρος του άρθρου 10 του κανονισμού 574/72, και ότι με τις παρατηρήσεις του θα επιδιώξει να υποστηρίξει το κύρος της πράξεως που έχει θεσπίσει το ίδιο.

Το άρθρο 10 του κανονισμού 574/72 θεσπίζει τους κανόνες που πρέπει να εφαρμόστούν σε περίπτωση σωρεύσεως δικαιωμάτων επί οικογενειακών παροχών ή επιδομάτων και έχει ως αντικείμενο την εφαρμογή του κεφαλαίου 7 του κανονισμού 1408/71 και ιδίως του άρθρου 76. Οι κανόνες που προβλέπονται στα άρθρα 10 του κανονισμού 574/72 και 76 του κανονισμού 1408/71 συνιστούν ειδική εφαρμογή της γενικής αρχής του άρθρου 12 του κανονισμού 1408/71, σύμφωνα με την οποία ο εν λόγω κανονισμός δεν μπορεί να παρέχει ή να διατηρεί το δικαίωμα λήψεως περισσότερων από μία παροχών της ίδιας φύσεως που αφορούν την ίδια περίοδο υποχρεωτικής ασφαλίσεως: το άρθρο 76 του κανονισμού 1408/71 προβλέπει ότι, αν οφείλονται επίσης παροχές λόγω της ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας στο έδαφος του κράτους μέλους στο οποίο κατοικούν τα μέλη της οικογένειας, το δικαίωμα επί των παροχών που οφείλονται δυνάμει του άρθρου 73 του εν λόγω κανονισμού αναστέλλεται. Σύμφωνα με το άρθρο 10 του κανονισμού 574/72, αναστέλλεται το δικαίωμα επί των οικογενειακών παροχών και επιδομάτων που οφείλονται ανεξάρτητα από προϋποθέσεις ασφαλίσεως

και απασχολήσεως, όταν οφείλονται παροχές κατ' εφαρμογή των άρθρων 73 ή 74 του κανονισμού.

Προβλέπεται, ωστόσο, μία εξαίρεση από τον τελευταίο αυτό κανόνα στο άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, υπέρ του συζύγου ο οποίος ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα. Η εξαίρεση αυτή, η οποία έχει ως σκοπό να καλύψει τη συχνότερη περίπτωση των διακινούμενων εργαζόμενων, οι οικογένειες των οποίων κατοικούν σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, δεν περιορίζεται, κατά τη δούληση του νομοθέτη, αποκλειστικά στο σύζυγο του εργαζομένου. Πρέπει μάλλον να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι καλύπτει την περίπτωση του πρώην συζύγου, καθώς επίσης και των προσώπων που έχουν την επιμέλεια των τέκνων, το γεγονός δε ότι οι ειδικές αυτές περιπτώσεις δεν μνημονεύονται ρητά πρέπει να θεωρηθεί ως παραδρομή. Τα επιδόματα τέκνων χορηγούνται σε τελική ανάληψη υπέρ του τέκνου, το οποίο έχει περισσότερες πιθανότητες να ωφεληθεί, όταν τα επιδόματα καταβάλλονται στο πρόσωπο το οποίο φέρει πράγματι το βάρος της διατροφής του.

Η ερμηνεία αυτή του άρθρου 10 του κανονισμού 574/72 είναι σύμφωνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία εμπνέεται από τη θεμελιώδη αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και από τους σκοπούς του άρθρου 51 της συνθήκης ΕΟΚ, σύμφωνα με τους οποίους ο κανόνας που επιδιώκει να αποτρέψει τη σάρωση οικογενειακών επιδομάτων εφαρμόζεται μόνο εφόσον δεν στερεί χωρίς λόγο τους ενδιαφερόμενους από το δικαίωμα επί παροχών που αναγνωρίζεται από τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους, νομολογία η οποία δεν έκανε ποτέ λόγο για ενδεχόμενη ακυρότητα του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72.

Το Συμβούλιο θεωρεί ότι το Δικαστήριο πρέπει να ερμηνεύσει τον όρο «σύζυγος» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 10, παρά-

γραφος 1, στοιχείο α, υπό την έννοια ότι καλύπτει τα πρόσωπα που έχουν την εκ του νόμου επιμέλεια των τέκνων υπέρ των οποίων οφείλονται τα επιδόματα και μαζί με τα οποία τα πρόσωπα αυτά κατοικούν, γεγονός που θα επέτρεπε να επιτευχθεί ο σκοπός της διατάξεως, δηλαδή να καλυφθεί το κενό που δημιουργείται όταν ο γάμος έχει λυθεί και το πρόσωπο που έχει την επιμέλεια των τέκνων είναι εργαζόμενος κατά την έννοια του εν λόγω κανονισμού.

3. Παρατηρήσεις της Επιτροπής

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η έννοια του «μέλους της οικογένειας» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 ορίζεται στο άρθρο 1, στοιχείο στ, του κανονισμού, το οποίο παραπέμπει στη «νομοθεσία δυνάμει της οποίας καταβάλλονται οι παροχές». Πρέπει λοιπόν να εξεταστεί αν η ιρλανδική νομοθεσία εξομοιώνει το εν λόγω τέκνο ή τέκνα με «κάθε πρόσωπο που ορίζεται ή αναγνωρίζεται ως μέλος της οικογένειας ή που ορίζεται ως μέλος του νοικοκυριού». Το άρθρο 1, στοιχείο στ, διευκρινίζει σχετικά ότι, όταν η νομοθεσία που πρέπει να εφαρμοστεί ορίζει ότι το πρόσωπο πρέπει να ζει υπό τη στέγη του εργαζομένου, ο όρος αυτός θεωρείται ότι πληρούται όταν η συντήρηση του εν λόγω προσώπου δαρύνει κυρίως τον εργαζόμενο.

Φαίνεται ότι η ιρλανδική νομοθεσία δεν χρησιμοποιεί ρητά τις έννοιες που χρησιμοποιούνται στο άρθρο 1, στοιχείο στ, του κανονισμού και ότι το κριτήριό της είναι η «συνήθης διαμονή», όπως διευκρίνισε ο Social Security Commissioner στην περί παραπομπής απόφασή του. Κατά την εφαρμογή λοιπόν του άρθρου 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, οι ιρλανδικές αρχές έπρεπε να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα αν — δεχόμενες ότι το πρόσωπο έπρεπε κατά τη νομοθεσία τους να θεωρηθεί ως μέλος της οικογένειας — το νομικό κριτήριο της «συνήθους διαμονής»

καλυπτόταν από την έννοια «υπό τη στέγη του εργαζομένου». Αν ναι, το πρόσωπο αυτό θα μπορούσε πάντοτε να θεωρηθεί μέλος της οικογένειας, έστω και αν στην πραγματικότητα δεν κατοικούσε μαζί με τον εργαζόμενο, αλλά η «συντήρησή του δάρυνε κυρίως τον εργαζόμενο αυτό».

Η σημασία λοιπόν των εν λόγω κοινοτικών διατάξεων καθορίζεται κατά μεγάλο μέρος από τις σχετικές εθνικές διατάξεις. Μόνο δυνάμει του δεύτερου μέρους της διατάξεως του άρθρου 1, στοιχείο στ, θα μπορούσε ο κοινοτικός νομοθέτης να επιβάλει ειδική ερμηνεία, ώστε η έκφραση «ζει υπό τη στέγη του εργαζομένου» να θεωρηθεί ότι σημαίνει ότι «η συντήρησή του δαρύνει κυρίως τον εργαζόμενο».

Αν, στην παρούσα φάση, θεωρούνταν ότι πρέπει να εφαρμοστεί το άρθρο 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 στα περιστατικά της προκειμένης υποθέσεως και ότι δάσει αυτού ο Robards δικαιούται τις ιρλανδικές οικογενειακές παροχές για τα δύο τέκνα που κα' οικούν στο Ηνωμένο Βασίλειο, θα ανέκυπτε το πρόβλημα της ερμηνείας των υπόλοιπων κοινοτικών διατάξεων που μνημονεύονται στην απόφαση περί παραπομπής.

Επί του θέματος αυτού η Επιτροπή παρατηρεί κατ' αρχάς ότι το άρθρο 76 του κανονισμού 1408/71 δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην προκειμένη περίπτωση, επειδή οι εν λόγω παροχές δεν χορηγούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο «λόγω» της ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας.

Όσον αφορά το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α του κανονισμού 574/72, η διάταξη αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα, πριν από το διαζύγιο, να αναστείλει τις ιρλανδικές παροχές, επειδή η Robards ασκούσε επαγγελματική δραστηριότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ανακύπτει λοιπόν το ερώτημα αν, προκειμένου να εφαρμοστεί η εν λόγω διάταξη, μπορεί, σε ορισμένες περιπτώ-

σεις, να θεωρηθεί «σύζυγος» ο «πρώην σύζυγος».

Η Επιτροπή κλίνει υπέρ της καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα αυτό. Σημασία πρέπει να δοθεί κυρίως στην «επαγγελματική» κατάσταση του εν λόγω εργαζομένου και όχι σε μια στενή ερμηνεία του όρου «σύζυγος». Η προτεραιότητα πρέπει λοιπόν να δοθεί στο γεγονός ότι η Robards εργάζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο και όχι στο γεγονός ότι δεν είναι πλέον έγγαμη. Εξάλλου, από την εποχή που διαμορφώθηκαν οι πρώτοι κοινοτικοί κανόνες περί κοινωνικής ασφαλίσεως ο αυτόματος χαρακτήρας, που είχε προσδοθεί στην παραδοσιακή έννοια της οικογένειας και των μελών της, παραχώρησε συχνά τη θέση του σε περισσότερο ελαστικές έννοιες εξαρτήσεως και ευθύνης.

Πρέπει λοιπόν να δοθεί καταφατική απάντηση στο σκέλος 6 του δεύτερου ερωτήματος, οπότε περιττεύει πλέον η εξέταση των υπόλοιπων ερωτημάτων.

III — Προφορική διαδικασία

Η Stephanie Robards, εκπροσωπούμενη από τον Barrister Michael Douglas, ο Insurance Officer, εκπροσωπούμενος από την Ann V. Windsor, το Συμβούλιο, εκπροσωπούμενο από τον John Carbery, και η Επιτροπή εκπροσωπούμενη από τον John Forman, ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους στη συνεδρίαση της 25ης Νοεμβρίου 1982.

Η Robards ισχυρίστηκε ότι για να αποφευχθούν όλες οι δυσκολίες σε περίπτωση διαζυγίων δεν αρκεί να ερμηνευτεί το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72, αλλά πρέπει να αναγνωριστεί γενικότερα ότι τα άρθρα 73 και 76 του κανονισμού 1408/71

και 10 του κανονισμού 574/72 δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να έχουν ως αποτέλεσμα να στερήσουν από τα μέλη ενός αυτόνομου οικογενειακού κυττάρου στο οποίο δεν μετέχει ο εργαζόμενος, όπως συμβαίνει μετά το διαζύγιο με τον πρώην σύζυγο που δεν έχει την επιμέλεια των τέκνων, τα

οφέλη που δικαιούνται βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους στο οποίο κατοικούν.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του στη συνεδρίαση της 16ης Δεκεμβρίου 1982.

Σκεπτικό

- 1 Με απόφαση της 5ης Μαΐου 1982, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Μαΐου 1982, ο Social Security Commissioner υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 1, στοιχείο στ, 73 και 76 του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), και του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 138), καθώς και ως προς το κύρος του τελευταίου αυτού άρθρου.
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του Social Security Commissioner μεταξύ της Stephanie Robards, βρετανής υπηκόου και κατοίκου Ηνωμένου Βασιλείου, και του Insurance Officer, αφορά δε το δικαίωμα της Robards να λαμβάνει οικογενειακά επιδόματα σύμφωνα με τη βρετανική νομοθεσία για τα δύο τέκνα της, των οποίων έχει την επιμέλεια.
- 3 Η Robards είχε νυμφευθεί τον Hugh Robards. Από το γάμο αυτό γεννήθηκαν τρία τέκνα. Η οικογένεια κατοικούσε στην Ιρλάνδια. Το 1978 οι δύο σύζυγοι διέκοψαν τη συμβίωσή τους και η Robards, συνοδευόμενη από τα δύο νεότερα τέκνα της, επέστρεψε στο Ηνωμένο Βασίλειο όπου άρχισε και εξακολουθεί ακόμη να εργάζεται ως μισθωτή. Το πρωτότοκο τέκνο παρέμεινε στην Ιρλανδία, όπου ο Robards εξακολούθησε να κατοικεί και να εργάζεται. Ο γάμος λύθηκε με απόφαση που εξέδωσε το High Court της Αγγλίας στις 3 Ιουνίου 1980. Η επιμέλεια των δύο νεότερων τέκνων ανατέθηκε στη μητέρα, του δε πρωτότοκου στον πατέρα, ο οποίος εξάλλου υποχρεώθηκε να καταβάλλει διατροφή και για τα δύο νεότερα τέκνα.

- 4 Μετά την επιστροφή της στο Ηνωμένο Βασίλειο, η Robards λάμβανε τις βρετανικές παροχές για συντηρούμενα τέκνα. Μετά το διαζύγιο ο Robards ζήτησε την καταβολή των παροχών για συντηρούμενα τέκνα που προβλέπει η ιρλανδική νομοθεσία, τα οποία και του χορηγήθηκαν από την 1η Ιουνίου 1980. Για τα δύο νεώτερα τέκνα του, που κατοικούσαν στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι παροχές που χορηγήθηκαν κατ'εφαρμογή του άρθρου 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71. Μετά την απόφαση αυτή, ο Insurance Officer διέκοψε την καταβολή των βρετανικών παροχών στην Robards. Για τα δύο νεώτερα τέκνα της η απόφαση αυτή ελήφθη κατ'εφαρμογή του άρθρου 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 και του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72. Ο Insurance Officer δέχτηκε πάντως κατόπιν, σύμφωνα με την αρχή που διατύπωσε το Δικαστήριο στην απόφασή του της 19ης Φεβρουαρίου 1981 (Beeck κατά Bundesanstalt für Arbeit, 104/80, Συλλογή σ. 503), να αναστείλει την καταβολή των βρετανικών παροχών μόνο κατά το ποσό των ιρλανδικών παροχών που καταβάλλονται στον Robards.
- 5 Η Robards ήσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως περί αναστολής της καταβολής των βρετανικών παροχών για τα δύο νεώτερα τέκνα της.
- 6 Ο Social Security Commissioner, ο οποίος επελήφθη της διαφοράς αυτής, έκρινε ότι με το δικαίωμα της Robards να λαμβάνει βρετανικές παροχές για συντηρούμενα τέκνα ανέκυπταν ζητήματα κοινοτικού δικαίου. Αποφάσισε λοιπόν να αναστείλει την έκδοση οριστικής αποφάσεως και να υποβάλει στο Δικαστήριο σειρά ερωτημάτων σχετικά με τις διατάξεις των κανονισμών 1408/71 και 574/72 περί οικογενειακών παροχών και επιδομάτων και ειδικότερα σχετικά με:
- 1) την ερμηνεία του όρου «μέλος της οικογένειας» που περιέχεται στις διατάξεις του κανονισμού 1408/71 περί οικογενειακών παροχών,
 - 2) την εφαρμογή επί των οικογενειακών παροχών που οφείλονται δυνάμει του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71 των κανόνων περί μη σωρεύσεως·
 - α) του άρθρου 76 του κανονισμού 1408/71,
 - β) του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72,
 - 3) την ερμηνεία του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71 ως προς την εφαρμογή του κανόνα του άρθρου 10 του κανονισμού 574/72 περί μη σωρεύσεως,

- 4) το κύρος του άρθρου 10 του κανονισμού 574/72, εφόσον έχει ως αποτέλεσμα να στερήσει τον εργαζόμενο από τη χορήγηση των οικογενειακών παροχών που θα δικαιούνταν δυνάμει του εθνικού και μόνο δικαίου.

Επί των κοινοτικών κανονισμών στους οποίους αναφέρονται τα ερωτήματα

- 7 Δυνάμει του άρθρου 73, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, ο εργαζόμενος δικαιούται τις οικογενειακές παροχές που προβλέπει η νομοθεσία κράτους μέλους «για τα μέλη της οικογενείας του που κατοικούν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ... σαν να κατοικούσαν τα μέλη αυτά στο έδαφός του». Ο κανόνας όμως προτεραιότητας σε περίπτωση σωρεύσεως παροχών, τον οποίο προβλέπει το άρθρο 76 του κανονισμού 1408/71, ορίζει ότι αναστέλλεται το δικαίωμα επί οικογενειακών παροχών ή επιδομάτων που οφείλονται δυνάμει του άρθρου 73 «αν λόγω της ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας ... οφείλονται επίσης οικογενειακές παροχές δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικούν τα μέλη της οικογενείας». Αντίθετα, το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 574/72 ορίζει ότι

«το δικαίωμα επί των οικογενειακών παροχών ή επιδομάτων που οφείλονται μόνο κατά τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους, κατά την οποία η κτήση του δικαιώματος των παροχών ή επιδομάτων αυτών δεν εξαρτάται από προϋποθέσεις ασφαλίσεως ή απασχολήσεως, αναστέλλεται εφόσον κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου και για το ίδιο μέλος της οικογένειας:

- α) οφείλονται παροχές κατ' εφαρμογή των άρθρων 73 ή 74 του κανονισμού. Αλλά, αν ο σύζυγος του εργαζομένου ή του ανέργου που αναφέρεται στα άρθρα αυτά, ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους, το δικαίωμα επί των οικογενειακών παροχών ή επιδομάτων που οφείλονται κατ' εφαρμογή των άνω άρθρων αναστέλλεται· καταβάλλονται μόνο οι οικογενειακές παροχές ή επιδόματα του κράτους μέλους, στο έδαφος του οποίου κατοικεί το μέλος της οικογενείας και εις βάρος του κράτους μέλους αυτού·

6) ...».

- 8 Όπως προκύπτει από την περί παραπομπής απόφαση του Social Security Commission, σύμφωνα με τη βρετανική νομοθεσία δεν απαιτείται, σε ό,τι αφορά το δικαίωμα επί παροχών για συντηρούμενο τέκνο, ο ενδιαφερόμενος να είναι εργαζόμενος ή να ασκεί επάγγελμα, δεδομένου ότι οι παροχές αυτές καταβάλλονται στο πρόσωπο που φέρει την ευθύνη του τέκνου ανεξάρτητα από προϋπο-

θέσεις ασφαλίσεως ή αποσχολήσεως. Το γεγονός, λοιπόν, ότι οφείλονται τέτοιες παροχές δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την δυνάμει του άρθρου 76 του κανονισμού 1408/71 αναστολή των παροχών που οφείλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 του ίδιου κανονισμού. Αντίθετα, το δικαίωμα επί των παροχών αυτών θα μπορούσε να ανασταλεί, δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α του κανονισμού 574/72, αν για τα ίδια τέκνα οφείλονταν παροχές κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71 και εφόσον δεν εφαρμοζόταν η παρέκκλιση που προβλέπει η δεύτερη φράση του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α.

- 9 Συναφώς προς τα παραπάνω, ο Social Security Commissioner ζητεί ουσιαστικώς, με τα ερωτήματα που υπέβαλε, να διευκρινιστεί αν το γεγονός ότι οφείλονται οικογενειακές παροχές κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71 σε έναν εργαζόμενο για τέκνα που κατοικούν με το διαζευγμένο σύζυγο που εργάζεται σε άλλο κράτος μέλος έχει ως αποτέλεσμα, δυνάμει των κανόνων περί μη σωρεύσεως τους οποίους προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72, την αναστολή της καταβολής των οικογενειακών παροχών που οφείλονται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του άλλου αυτού κράτους μέλους.

Επί της πρώτης φράσεως του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72

- 10 Η πρώτη φράση του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72, που προβλέπει μια τέτοια ρήτρα αναστολής, αναφέρεται στο άρθρο 73 του κανονισμού 1408/71. Το άρθρο 1, στοιχείο στ, του κανονισμού αυτού δίνει τον ορισμό του όρου «μέλος της οικογένειας». Ο ορισμός αυτός παραπέμπει κυρίως στην εθνική νομοθεσία δάσει της οποίας χορηγούνται οι παροχές.
- 11 Εφόσον η χορήγηση οικογενειακών παροχών δυνάμει του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71 εξαρτάται από την ερμηνεία και εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας, ο αρμόδιος φορέας ενός άλλου κράτους μέλους δεν είναι σε θέση να εκτιμήσει αν συντρέχουν όλες οι σχετικές προϋποθέσεις. Σε ό,τι αφορά επομένως το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72, ο φορέας αυτός μπορεί να περιοριστεί στη διαπίστωση ότι ο αρμόδιος φορέας ενός άλλου κράτους μέλους έχει πράγματι χορηγήσει σ' έναν εργαζόμενο, για το ίδιο τέκνο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71, οικογενειακές παροχές σύμφωνα με τη δική του νομοθεσία.

- 12 Πρέπει, λοιπόν, να δοθεί στο Social Security Commissioner η απάντηση ότι η ρήτρα αναστολής που περιέχεται στην πρώτη φράση του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 έχει την έννοια ότι η ρήτρα αυτή εφαρμόζεται εφόσον ο φορέας ενός άλλου κράτους μέλους χορήγησε πράγματι, δυνάμει του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71, οικογενειακές παροχές στον εργαζόμενο για το ίδιο τέκνο, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις χορηγήσεως των παροχών αυτών κατά την έννοια της νομοθεσίας αυτού του άλλου κράτους μέλους.
- 13 Υπό τα δεδομένα αυτά παρέλκει πλέον η απάντηση στα ερωτήματα που αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71 και του όρου «μέλος της οικογένειας».

Επί της δεύτερης φράσεως του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72

- 14 Με τα ερωτήματα που υπέβαλε ο Social Security Commissioner ζητεί επίσης να διευκρινιστεί αν η παρέκκλιση που προβλέπει η δεύτερη φράση του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 καλύπτει και την περίπτωση του διαζευγμένου συζύγου.
- 15 Η διάταξη αυτή, όπως και το άρθρο 76 του κανονισμού 1408/71, που αφορά επίσης την περίπτωση σωρεύσεως οικογενειακών παροχών, έχει σκοπό να δώσει προτεραιότητα στις παροχές του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικούν τα τέκνα και όπου αναπτύσσει την επαγγελματική του δραστηριότητα ένας από τους εν λόγω δικαιούχους. Το αν υφίσταται ή όχι ο δεσμός του γάμου μεταξύ των δύο γονέων που θα μπορούσαν ενδεχομένως να λάβουν παροχές για το ίδιο τέκνο δεν αποτελεί παράγοντα που να δικαιολογεί διαφορετική απάντηση στο πρόβλημα της σωρεύσεως των παροχών, το οποίο προορίζεται να επιλύσει η εν λόγω διάταξη. Εφόσον ληφθεί υπόψη ο σκοπός της διατάξεως αυτής, δεν θα πρέπει να της δοθεί στενή ερμηνεία.
- 16 Ο Insurance Officer ισχυρίζεται ότι ο όρος «σύζυγος» δεν πρέπει να ερμηνευτεί ευρέως, ώστε να καλύπτει και το διαζευγμένο σύζυγο, επειδή θα μπορούσαν να ανακύψουν δυσχέρειες στην περίπτωση που ο διαζευγμένος σύζυγος συνάψει νέο γάμο, οπότε περισσότερα από ένα κράτη μέλη θα μπορούσαν να είναι σε θέση να εφαρμόσουν το άρθρο 73 του κανονισμού 1408/71 και έτσι θα μπορούσε να υπάρξει σωρευση παροχών.

- 17 Κατά το Συμβούλιο, πρόθεση του νομοθέτη ήταν να περιλάβει όχι μόνο το διαζευγμένο σύζυγο, αλλά και, πέρα από το σύζυγο, κάθε άλλο πρόσωπο που έχει τη νόμιμη επιμέλεια ενός τέκνου, χωρίς να έχουν ρητά μνημονευθεί στη διάταξη αυτή, λόγω παραδρομής, οι εξαιρετικές περιπτώσεις που το πρόσωπο αυτό δεν έχει την ιδιότητα του συζύγου.
- 18 Η Robards υποστήριξε ότι μια ευρεία ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 δεν αρκεί για να επιλύσει όλες τις δυσχέρειες που μπορούν να ανακύψουν ως προς τις οικογενειακές παροχές σε περίπτωση διαζυγίου, για παράδειγμα σε περίπτωση ανεργίας. Πρότεινε να δοθεί στα προδικαστικά ερωτήματα η απάντηση ότι τα άρθρα 73 και 76 του κανονισμού 1408/71 και 10 του κανονισμού 574/72 δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να έχουν ως αποτέλεσμα να στερήσουν από τα μέλη ενός αυτόνομου οικογενειακού κυττάρου, στο οποίο δεν μετέχει ο εργαζόμενος, τα οφέλη που δικαιούνται βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλος στο οποίο κατοικούν.
- 19 Το άρθρο 177 όμως ορίζει ως αποστολή του Δικαστηρίου όχι τη διατύπωση γνώμων για ζητήματα γενικά ή υποθετικά, αλλά τη συμβολή στην απονομή της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη. Στην παρούσα περίπτωση λοιπόν, η ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως πρέπει να περιοριστεί στην υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου και που είναι ακριδώς η περίπτωση ενός διαζευγμένου συζύγου, ο οποίος δεν έχει συνάψει νέο γάμο και ο οποίος ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα. Στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο εναπόκειται να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την τροποποίηση της διατάξεως αυτής, αν κρίνουν ότι η τροποποίηση αυτή είναι αναγκαία, για να γίνει δυνατό να δοθούν ικανοποιητικές λύσεις σε όλες τις περιπτώσεις.
- 20 Πρέπει λοιπόν να δοθεί στο Social Security Commissioner η απάντηση ότι η δεύτερη φράση του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 έχει την έννοια ότι η φράση αυτή εφαρμόζεται στο διαζευγμένο σύζυγο.
- 21 Ενόψει της απαντήσεως αυτής, δεν υπάρχει λόγος να δοθεί απάντηση στο τέταρτο ερώτημα, που αφορά το κύρος του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 και που υποβλήθηκε για την περίπτωση που η διάταξη αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα να στερήσει το διαζευγμένο σύζυγο από τη χορήγηση των οικογενειακών επιδομάτων που δικαιούται βάσει του εθνικού μόνο δικαίου.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 22 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν το Συμβούλιο και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Διά ταύτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε ο Social Security Commissioner με διάταξη της 5ης Μαΐου 1982 αποφαίνεται:

- 1) Η ρήτρα αναστολής που περιέχεται στην πρώτη φράση του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, έχει την έννοια ότι η ρήτρα αυτή εφαρμόζεται, εφόσον ο φορέας ενός άλλου κράτους μέλους χορήγησε πράγματι, δυνάμει του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, οικογενειακές παροχές στον εργαζόμενο για το ίδιο τέκνο, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις χορηγήσεως των παροχών αυτών κατά την έννοια της νομοθεσίας αυτού του άλλου κράτους μέλους.
- 2) Η δεύτερη φράση του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α, του κανονισμού 574/72 έχει την έννοια ότι η φράση αυτή εφαρμόζεται στο διαζευγμένο σύζυγο.

Everling

Mackenzie Stuart

Galmot

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 3 Φεβρουαρίου 1983.

Ο γραμματέας
κ.α.α.

J. A. Pompe

Βοηθός γραμματέας

Ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος

U. Everling